

Møter med Havet

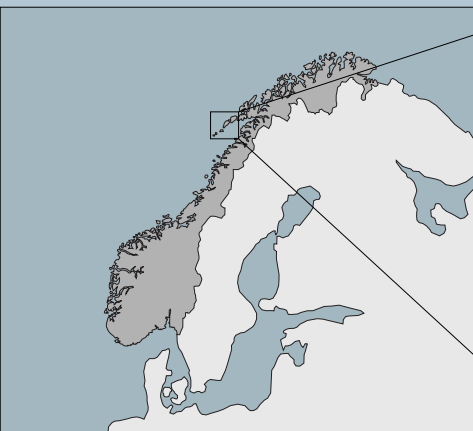
Masteroppgave i Arkitektur

Marit Vabo

Lofoten

Lofoten er en øygruppe i Nordland fylke, og ligger på den 67. og 68. breddegrad.

De første menneskene kom til Lofoten for ca. 6 000 år siden. De gode fiske og jaktmulighetene gjorde etterhvert at stedet ble et viktig øko-politisk senter.

I dag er det et populært reisemål for turister, og tilbyr en lang rekke attraksjoner, både på land og til vanns.

De største øyene i gruppen er Austvågøy, Grimsøy, Vestvågøy, Flakstadøy, Moskenesøy, Værøy og Røst.

Moskenesøy former spissen på øygruppen. Kun Værøy og Røst ligger lenger syd, lenger ute i havet.

Øyen består i stor grad av skarpe klipper som stikker flere hundre meter opp over vannflaten.

På Moskenesøy ender bilveien i Å, et lite fiskevær. Tørrfiskmuseet som ligger her er en av grunnene til at stedet er populært blant turistene.

Hvis en ser bort ifra Værøy og Røst, er Å det ytterste fiskeværet i Lofoten, hvor det fremdeles bor mennesker.

Syd for Å ligger fiskeværerne Ånstad, Tuv, Helle og Refsvika. Dette er steder som ble fraflyttet på begynnelsen av 1900-tallet.

Stedet

Foto: google.com

Grunnmur som står igjen etter tidligere bebyggelse,

Ånstad

Foto: Marit Vabo

Helle er et fiskevær i Lofoten, som ble fraflyttet i etterkrigstiden. Stedet ligger helt ytterst på Moskenesøya, ved inngangen til Vestfjorden.

Hovedårsaken til at stedet ble fraflyttet var manglende infrastruktur. Stedet ligger så øde og vanskelig til at det var umulig å finansiere adkomst, skole og andre fasiliteter for innbyggerne. Det er kun mulig å ankomme med båt eller helikopter.

Sammen med flere andre forlatte fiskevær i området er Helle et populært turistmål om sommeren, og det arrangeres guidede turer ut i båt.

Tomten

Flyfoto av Helle: norgeskart.no

Selv om det ikke lenger finnes en bosettnng på Helle, så finnes det spor etter den. Husene er borte, men flere av grunnmurene og steingjerdene står igjen. Sporene etter mennesker er spesielt tydelige på flyfoto, hvor rette linjer og skarpe kanter forteller oss hvor bygningene en gang sto.

Havnen - Buvågen - åpner seg mot vest, og det smale innløpet gir gode forhold for skip og båter som legger seg inn her. Selv om stedet er fraflyttet og alle bygninger revet, hender det at fiskebåter søker seg inn her i dårlig vær.

Det er en bortgjemt bukt som det er vannskelig å komme frem til. Fjellene omkring stiger nesten rett til værs, og gjør det nesten umulig å komme hit til fots.

De få stenmurene som står igjen på Helle indikerer at bebyggelsen i hovedsak ble lagt på sydsiden av Buvågen, som er havnens navn. Kun noen få hus fantes på nordsiden av havnen, som indikerer at sydsiden var det beste stedet for bosettning - skjermet av små holmer på alle sider.

Tomten jeg valgte ligger imellom de forlatte grunnmurene, helt nede mot vannet - på sydsiden av kanalen. Her er det utsyn ned langs en smal kanal med vann, både mot øst - hvor fjellene stiger oppover, og mot vest, hvor kanalen åpner seg ut mot havet. Landet skråner også fint ned mot vannet, så det er lett å komme seg i land.

Her er det mulighet for å kjøre inn med en liten båt og legge til ved bryggen. Større båter og skip må ankre opp på dypere vann ute i Buvågen.

Intensjoner

Intensjonen bak oppgaven handler om møter med havet - om møtet mellom mennesket og et stadig skiftende element. Prosjektet i seg selv handler om en liten hytte i sjøkanten, på et værhardt og vanskelig framkommelig sted.

Hytten i seg selv er beregnet for utleie, hovedsakelig korttidsleie. Den er liten og har ikke de fasilitetene som vi er vant til når det gjelder vann, strøm, og toalett. Strømmen kommer fra et aggregat, og vann - til alle formål - må bringes med eller hentes i nærmeste bekk. Toalettfasilitetene består av et komposttoalett og et vaskefat.

Med fleksible sovemuligheter skal den fungere som en ørliten basestasjon for en familie som er på båttur i området

- eller som en overnattingsmulighet for kajakkpaddlerne som kom forbi
- eller som et stille og ensomt sted for poeten som skriver boken sin i løpet av vinteren.
- eller fjelklatreren som trenger et sted å sove før han klatrer videre.

Her kan en oppleve havet så tett som en selv ønsker det, og leve livet så langsomt som en vil.

Utfordringer

Bygget for å møtekomme høyt tidevann - Å, i Lofoten.
Foto: Marit Vabo

Bare det å frakte materiale er en utfordring på Helle. Alt må flys inn med helikopter eller fraktes med båt. Av den grunn har jeg valgt materialer som lett fraktes og håndteres ved menneskekraft.

En annen problemstilling er flo og fjærevariasjoner. Det er mange faktorer som spiller inn på tidevannet, og den viktigste i dette tilfellet er Vestfjorden. Den fungerer som en trakt og driver vannet inn mot land, som fører til at det i Lofoten er fire meters forskjell på flo og fjære.

De ekstreme ytterpunktene - springflo og lav fjære - oppstår i hovedsak når månen og sola er på samme siden av jorda, og trekker i samme retning. Hvis springflo faller sammen med en kraftig storm og pålandsvind inntreffer stormflo - som kan føre til en ytterligere meter på tidevannet

En konsekvens av dette er at alle brygger bygges i to nivåer, så en lett kan stige ombord i båt ved både flo og fjære.

En tredje utfordring er den store variasjonen i sollyset - solen står oppe døgnet rundt om sommeren, og kommer såvidt over horisonten om vinteren.

Lange sommerdøgn kan føre til uønsket oppvarming i rom med mange vinduer. Motsatt vil korte vinterdøgn gi lite varme og sollys, samtidig som en lav sol kan forårsake blanding.

Til sist kommer også vinden som på blåser sterkt og ofte på Helle, selv om fjellene omkring Buvågen skjermer for vinden i flere retninger.

Sol og skygge

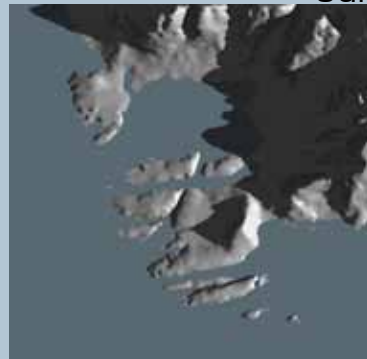
08:00 Januar

April

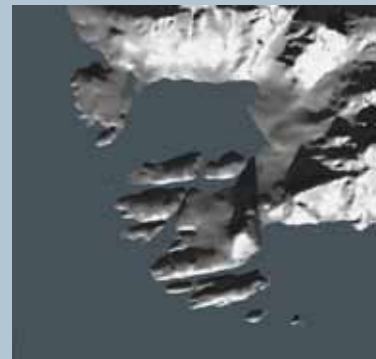
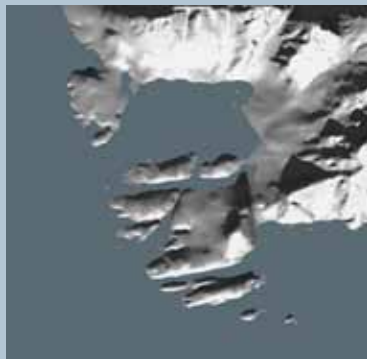
Juli

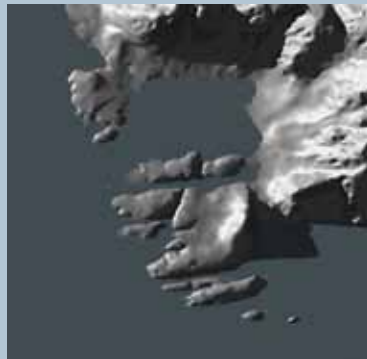
Oktober

12:00

20:00

Helle ligger ved den 68 breddegrad. Dette gir noen helt bestemte lysforhold. Om sommeren har stedet mye sol, store deler av døgnet - midsommers hele døgnet.

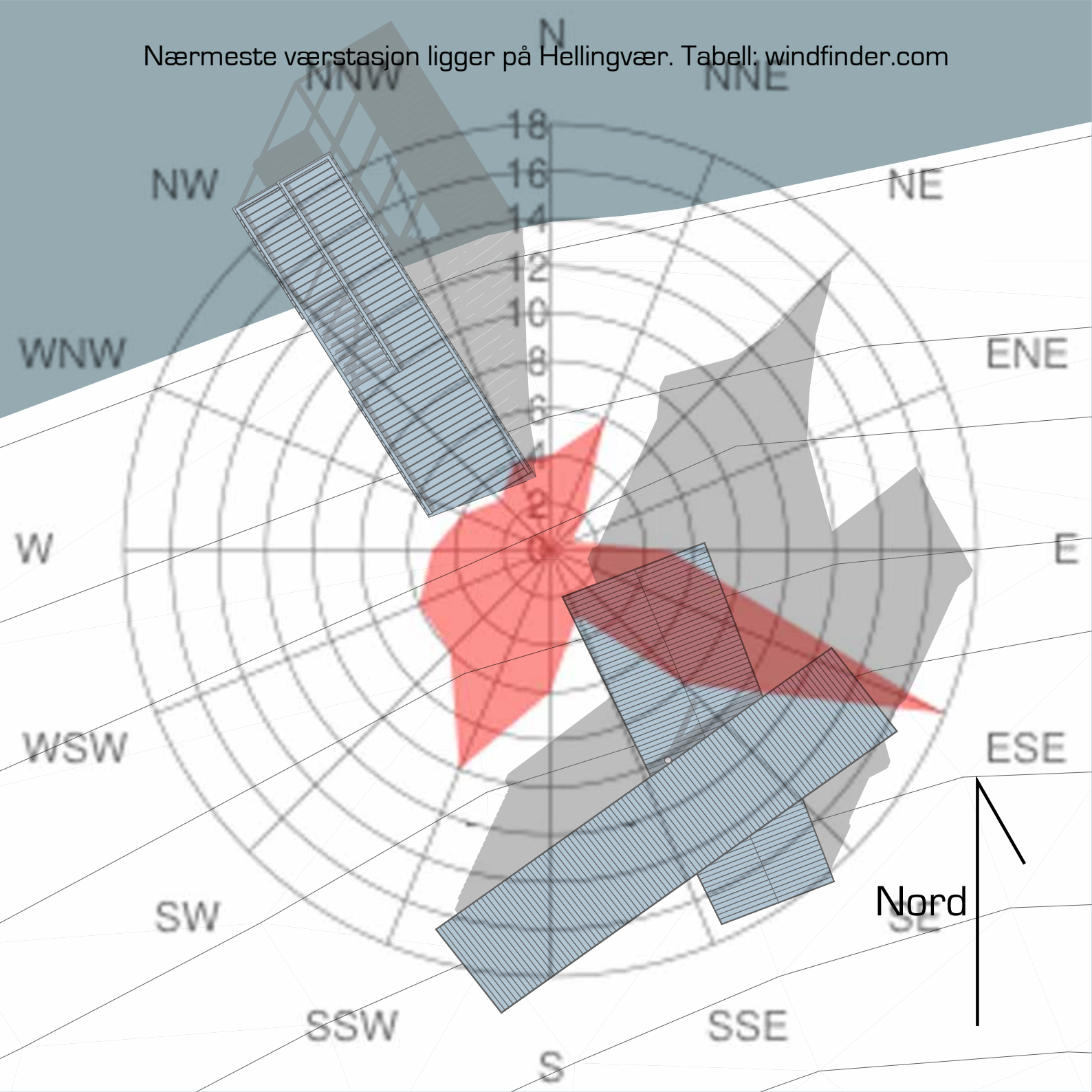
Den lave vinkelen på solen gir en skrå lysvinkel, som kommer tydelig fram på solstudiene til venstre.

Om vinteren er lysforholdene annerledes. Solen står lavt og er kun oppe noen få timer i døgnet..

Vind

Nærmeste værstasjon ligger på Hellingvær. Tabell: windfinder.com

Helle ligger helt på sydspissen av Moskenesøya, helt åpent ut mot havet mot syd og vest, men skjermet av fjellene i nord og øst.

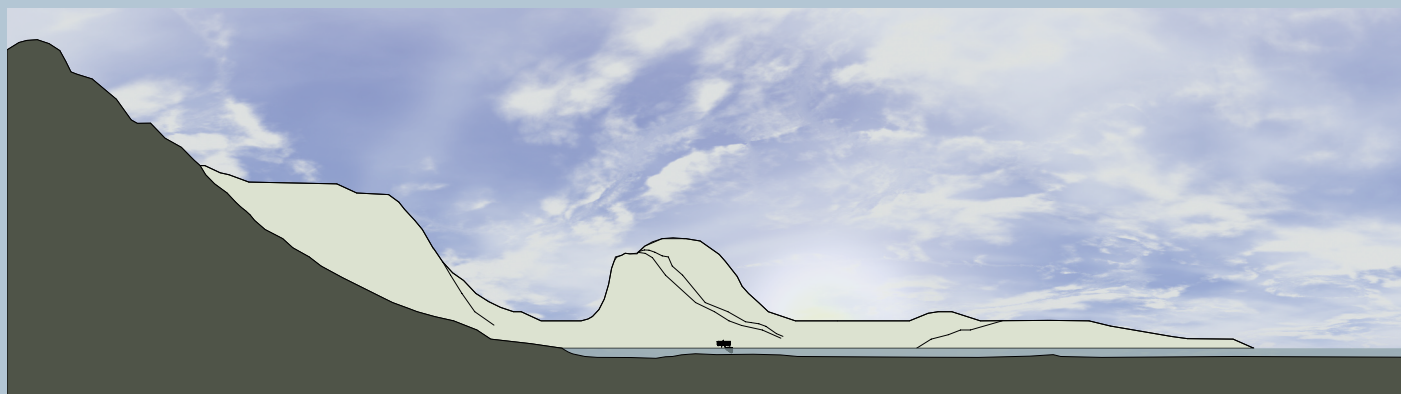
Tabellen til høyre inneholder vindobservasjoner fra 2010 til 2012, og viser at den mest fremtredende vinden kommer fra øst, sør-øst, og sør, sør-vest.

På grunn av dette er hyttens inngangsdør bygget inn bak levegger og godt skjermet for vær og vind.

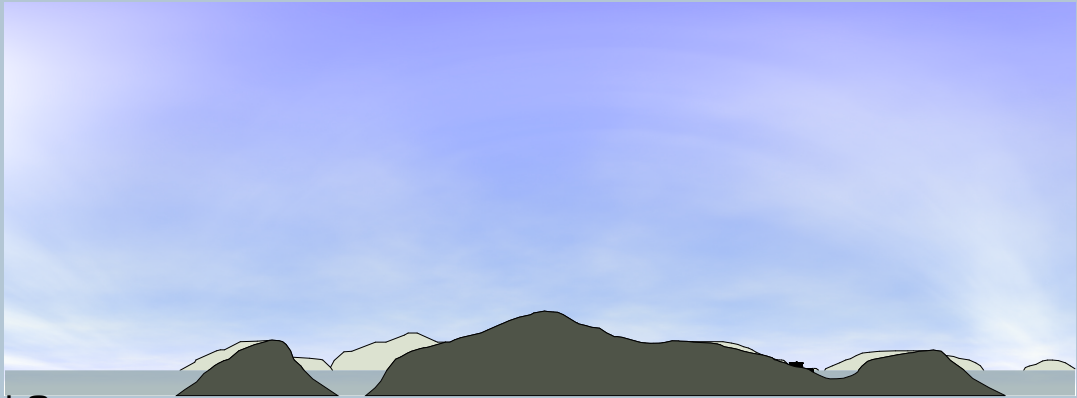
Ved å bygge utette levegger unngår man også en del vindturbulens om hushjørnet, noe som bl.a. vil minimere opphoping av snø om vinteren.

Situasjon

L1

L2

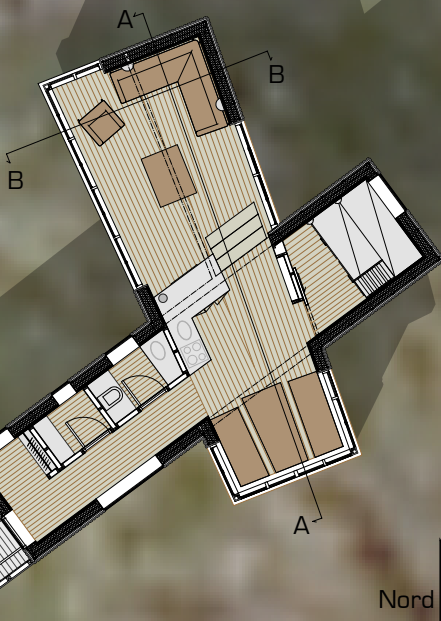
Plan

Lawann

Høyvann

Nord

Hytten er to-delt. Den ene delen består av garderobe, toalett, lager, gang og en sovealkove, med vinduer strategisk plassert. Soverommet kan lukkes med en skyvedør.

På tvers av denne ligger et lite kjøkken, en spisekrok, og en stue. Disse rommene har mange og store vinduer, for å utnytte alt det sollyset man kan få på denne breddegraden.

Stuen er nordvent, mens spisekroken er sydvendt. Hvis sollyset skulle bli ubehagelig skarpt i den ene delen, så kan en flytte seg til den andre - eller hvis det blir for lite sol ved spisebordet, kan en flytte seg til stuen.

En ankommer bryggen, som strekker seg ut i bukten, med to nivåer for å imøtekomme tidevannsforskjellen

Etter å ha gått i land, kommer man til inngangen, som er overdekket og skjermet av levegger. Her er det plass til å sette fra seg alt tungt utstyr, fiskestenger, en kajakk eller to, et surfebrett o.l. Her kan det også stables ved, både på innsiden av vindfanget, og under det.

Nord

Når en åpner døren kommer man inn i garderoben, hvor en har et vindu ut mot vannet.

Fra garderoben smalner det inn til en gang, hvor en på venstre side har et lager hvor matvarer. Det er også her aggregatet, som sørger for strøm, befinner seg.

Den neste døren er et lite kompost-toalett, med en benk og et skap det er plass til vaskefat og håndklær.

Til høyre er spisekroken,
godt opplyst av sine mange
vinduer. Det er mulig å skyve
bordet vekk og gjøre den om
til en soveplass.

Nord

Nord

Rett frem er sovealkoven - hyttens eneste offisielle soveplass, med tre sengeplasser - eller to sengeplasser og en lagerplass.

Stuen er et nordvendt rom med vinduer mot øst, vest og nord. Store deler av vindusfasaden kan åpnes, slik at rommet kan fungere som et overdekket uterom. På kalde dager kan en bruke vedovnen, som er ansvarlig for all oppvarming av hytten.

08:00 Januar

April

Juli

Oktober

12:00

20:00

Sollyset vandrer rundt hytten og lyser opp forskjellige rom til forskjellige tider på døgnet og forskjellige tider på året.

Materialer

Bjørk er brukt som panel, vegger og tak igjennom hele hytten. Fastmonterte møbler er også laget av bjørk

Utvendig er hytten kledd i royalimpregnert furu, som trenger lite vedlikehold. Dette materialet gråner etter en tid og får en myk gråfarge.

Vinduskarmer, stolper og lister omkring vinduene er også av royalimpregnert tre, men har en brun fargetone som står i kontrast til resten av kledningen

På grunn av problemet med framkommelighet, har jeg valgt materialer som kan deles opp i mindre enheter, og kan bæres, flyttes og settes sammen uten bruk av større verktøy som kraner o.l.

Utvendig kledning består av trykkimpregnert furu, som tåler vind, vann og salt, og gråner over tid. Det krever også lite vedlikehold.

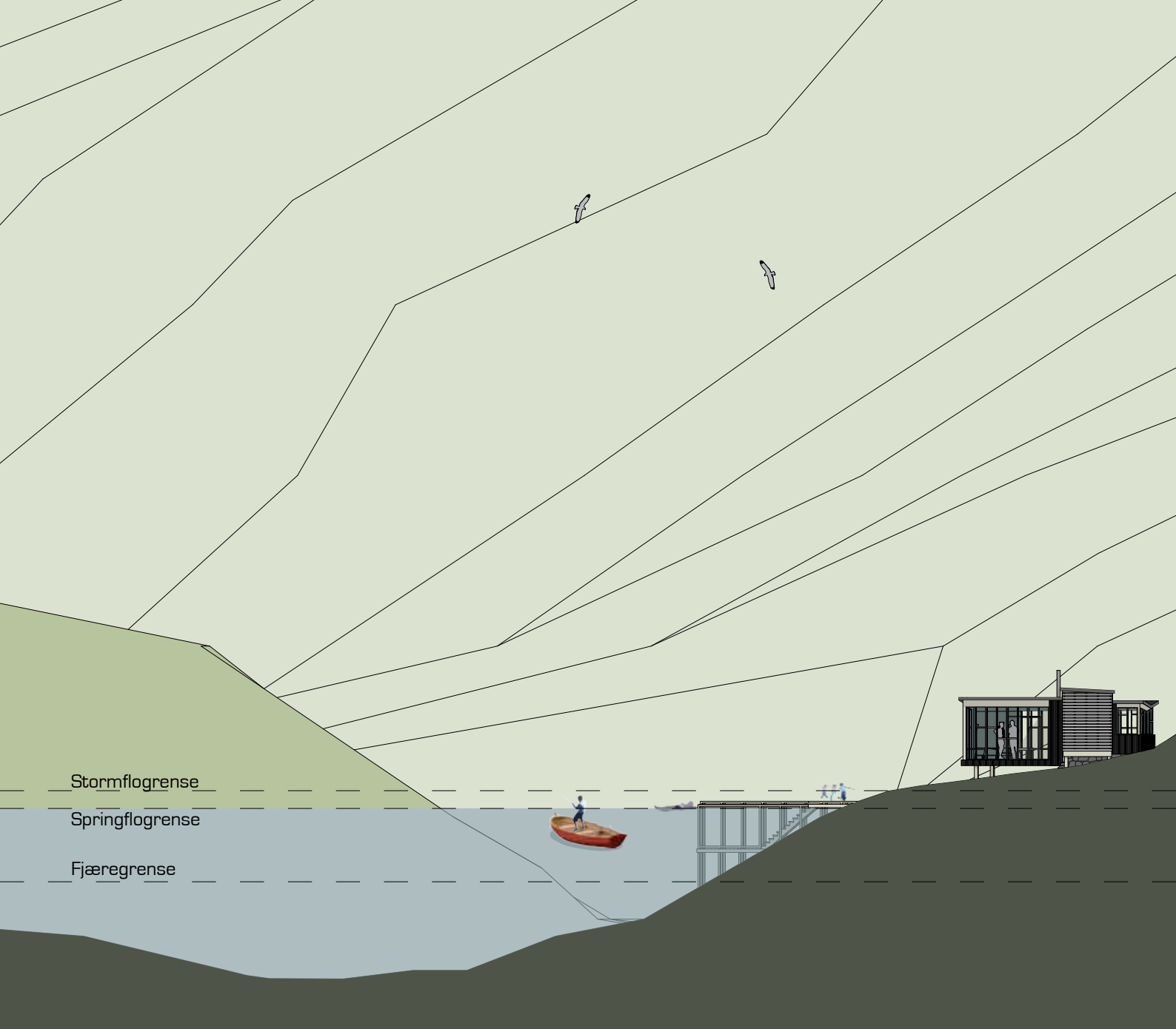
Taket er også i trykkimpregnert furu, så det får den samme grå overflaten som resten av kledningen.

Innvendig er veggene kledt i bjørkefiner, som gir inventaret en gyllen glød når solen skinner. Gulvet er også av bjørk.

Grunnmuren er bygget i morenestein, som finnes på området.

Fasader

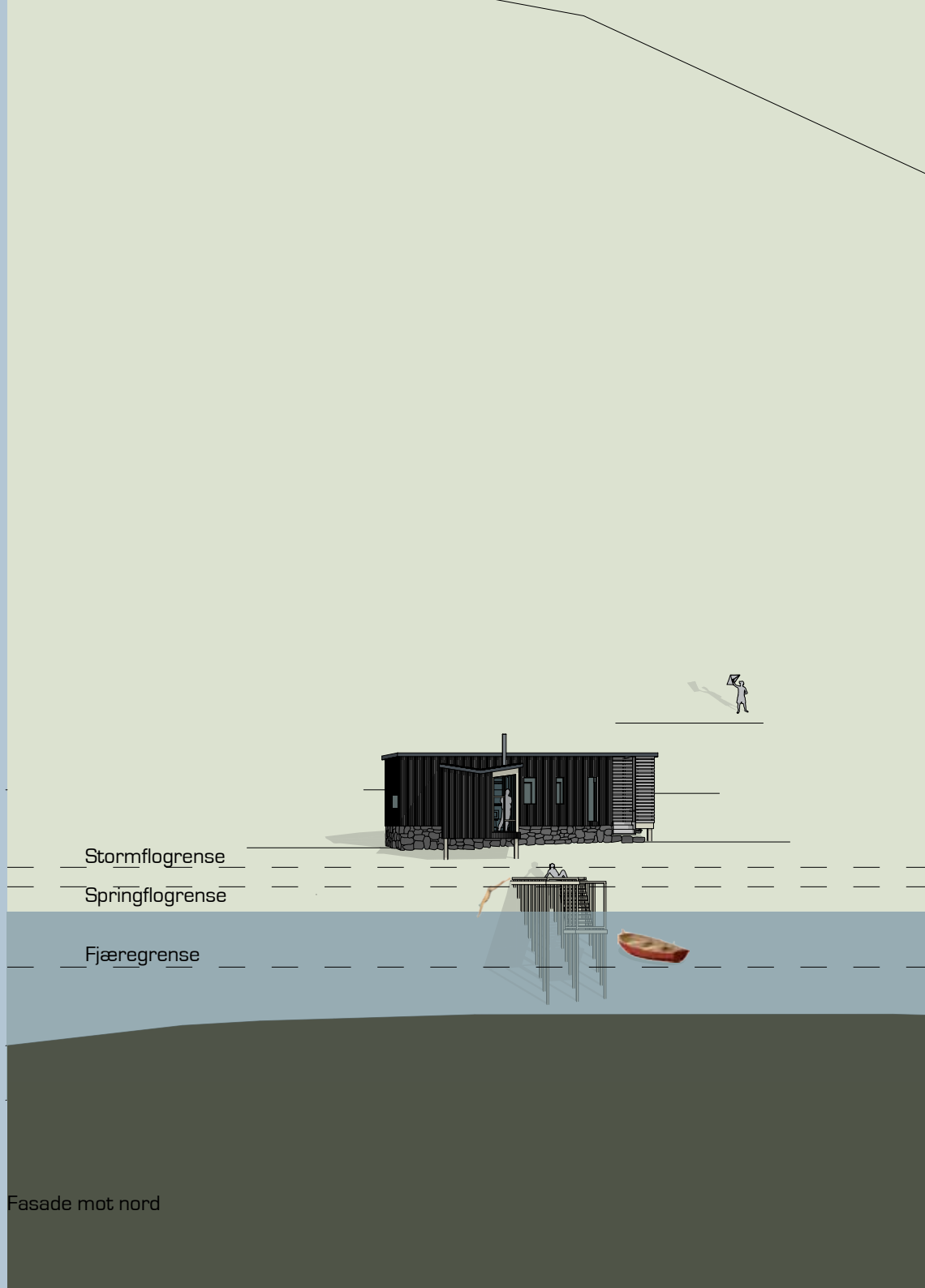

Stormflogrense

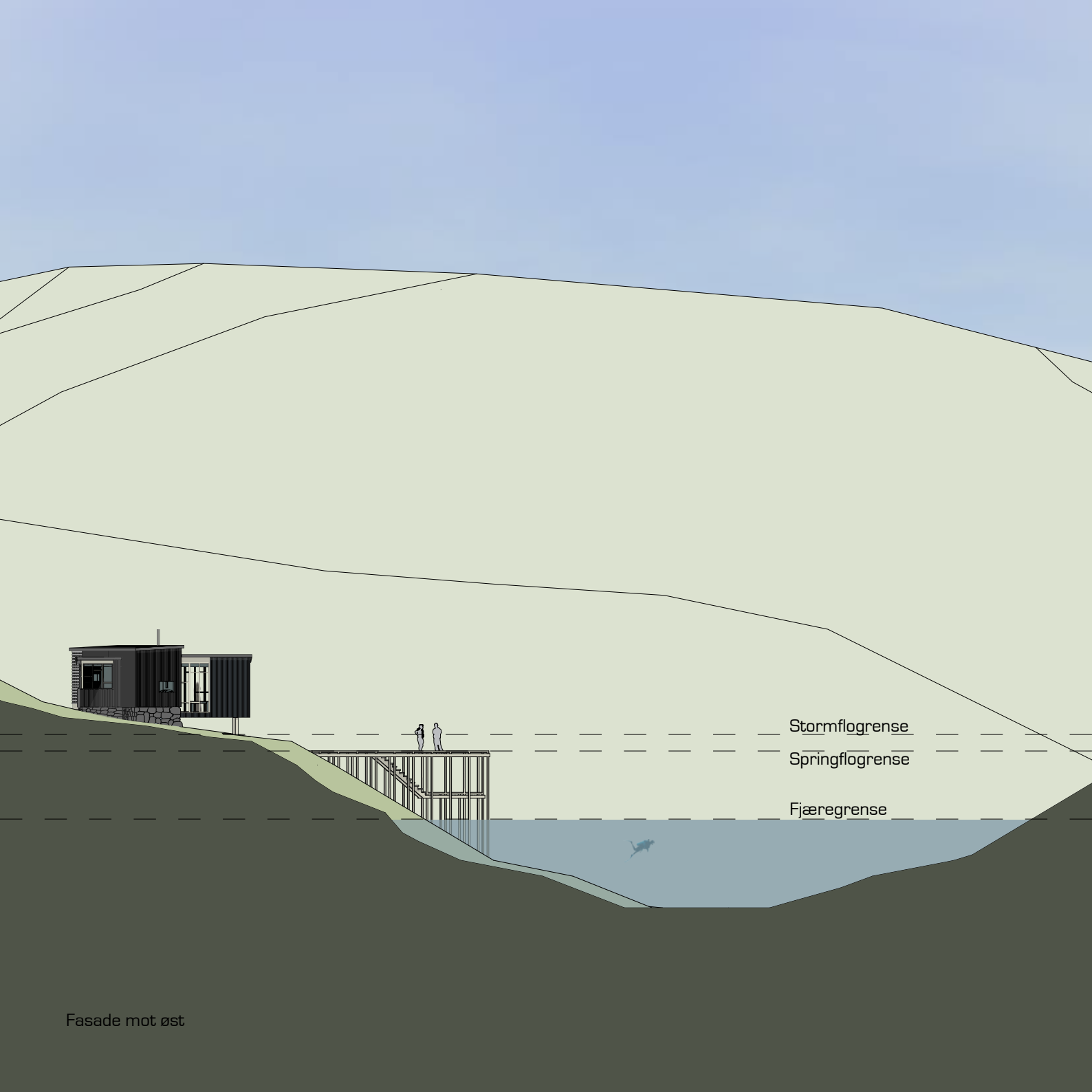
Springflogrense

Fjæregrense

Fasade mot vest

Fasade mot nord

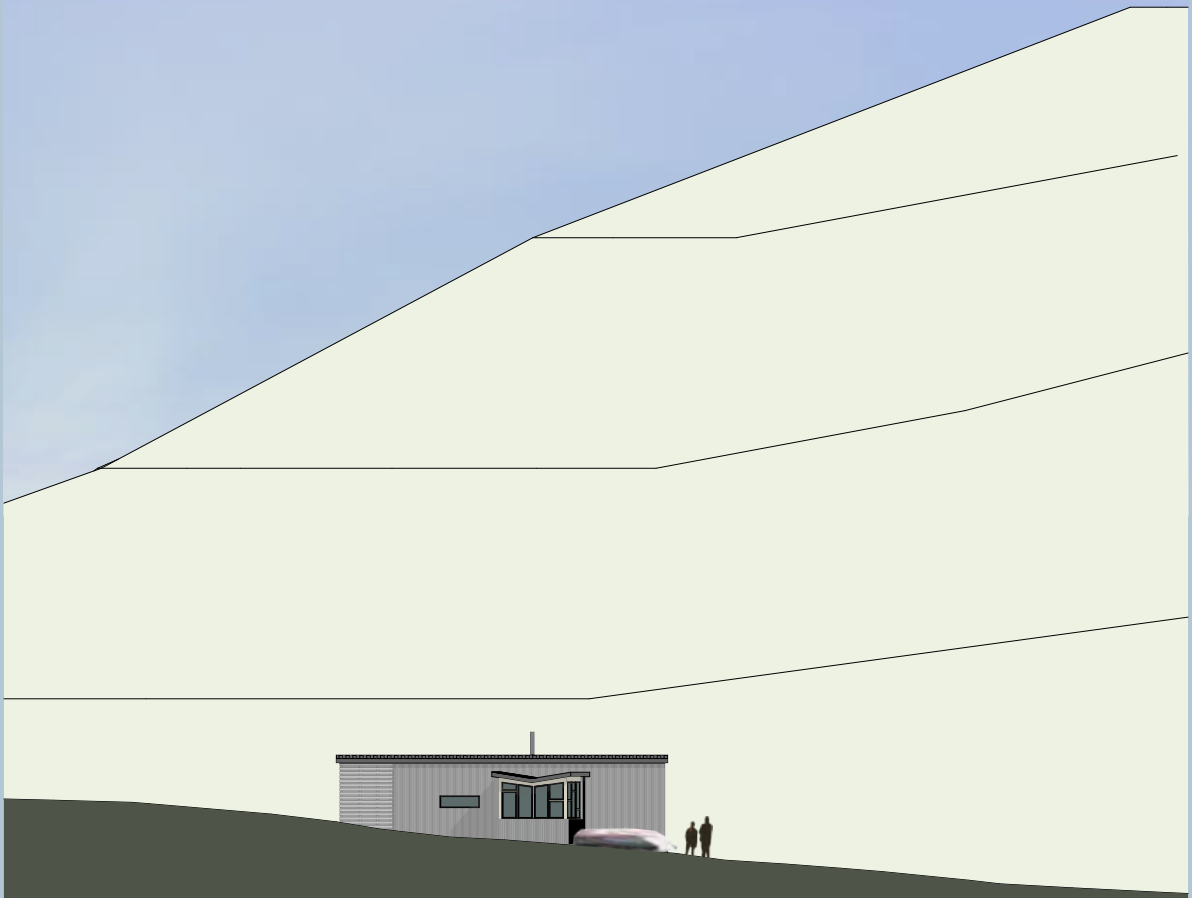

Stormflogrense

Springflogrense

Fjæregrense

Fasade mot øst

Fasade mot syd

Inventar

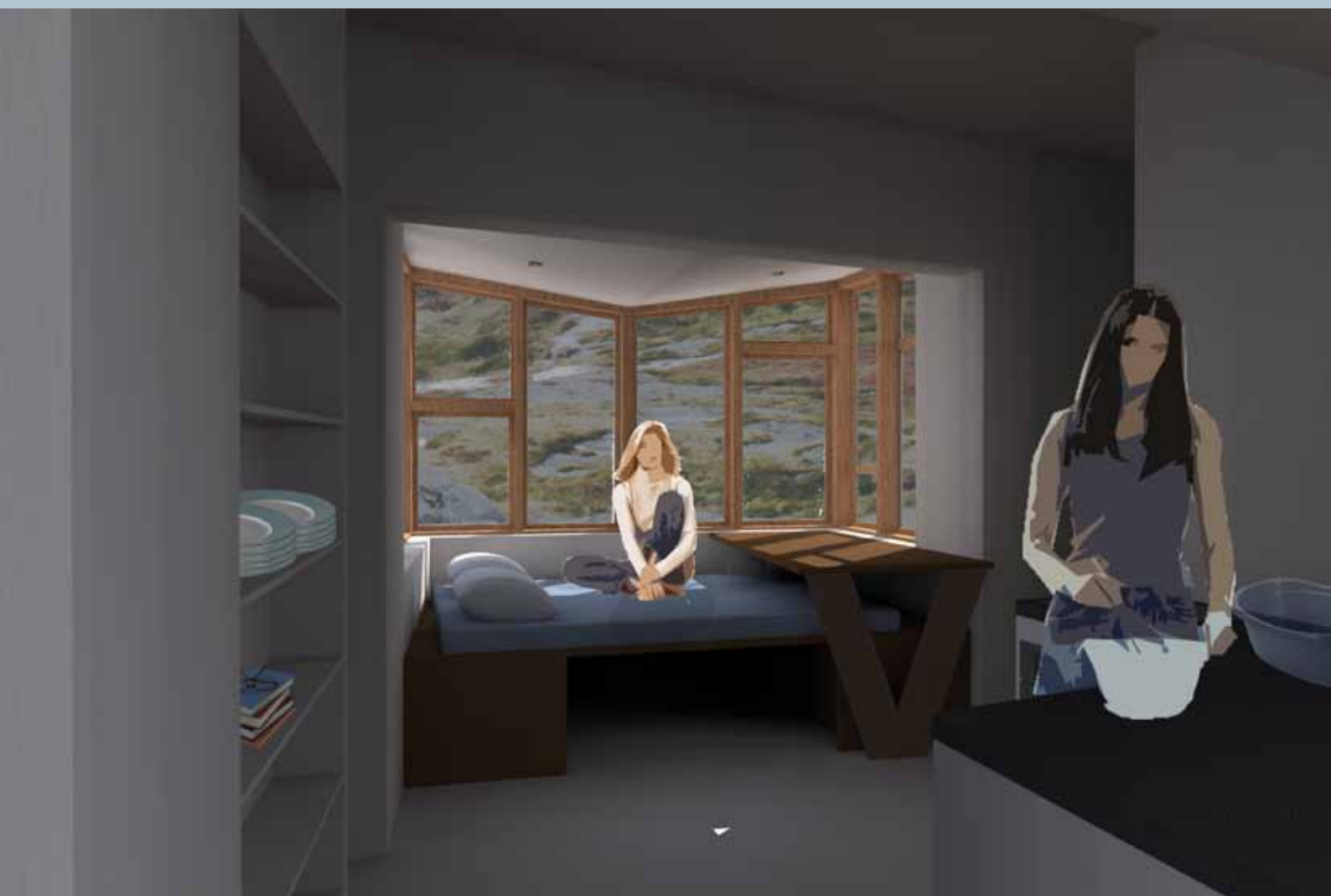

Hytten har et soverom - en sovealkove hvor sengen fyller nesten hele rommet, med skuffer under sengen for oppbevaring. Sengen har også en køye, som kan benyttes som lagerplass/oppbevaring etter behov.

Stuen er hovedrommet i hytten. Rommet er hyttens største, og store glassvinduer utgjør store deler av veggene, som gir en panoramautsikt og sørger for lys inne i hytten.

Sofaen kan gjøres om til en seng, hvis det er behov for flere sengeplasser.

Spisekroken er også et viktig rom i hytten. Om dagen kan den fungere som en spiseplass, et sted å arbeide eller for opphold. Vinduene vender hovedsakelig mot sør. Utsikten ligger mot øst og vest. Mot syd kryper landskapet oppover før det igjen faller ned mot havoverflaten.

Hvis ettermiddagsolen står lavt i horisonten kan en trekke seg fra stuen til spisekroken for å unngå de blennende strålene. Siden det ikke er noe skille imellom de to rommene, vil sollyset lyse opp rommet selv om den står på andre siden av bygningen.

Om natten kan bord og benker gjøres om til en flate med madrass, og brukes til ytterlige sengeplasser.

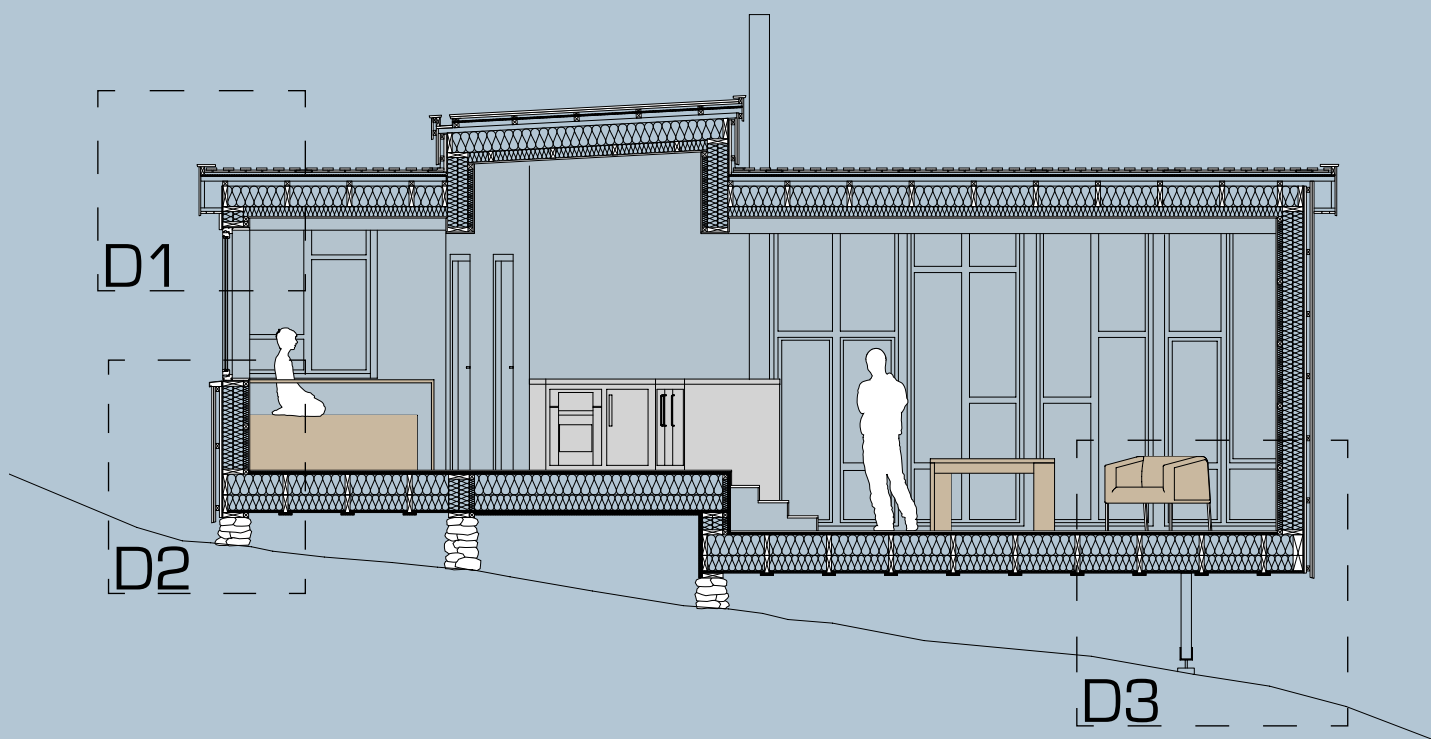
Utsikt mot vest

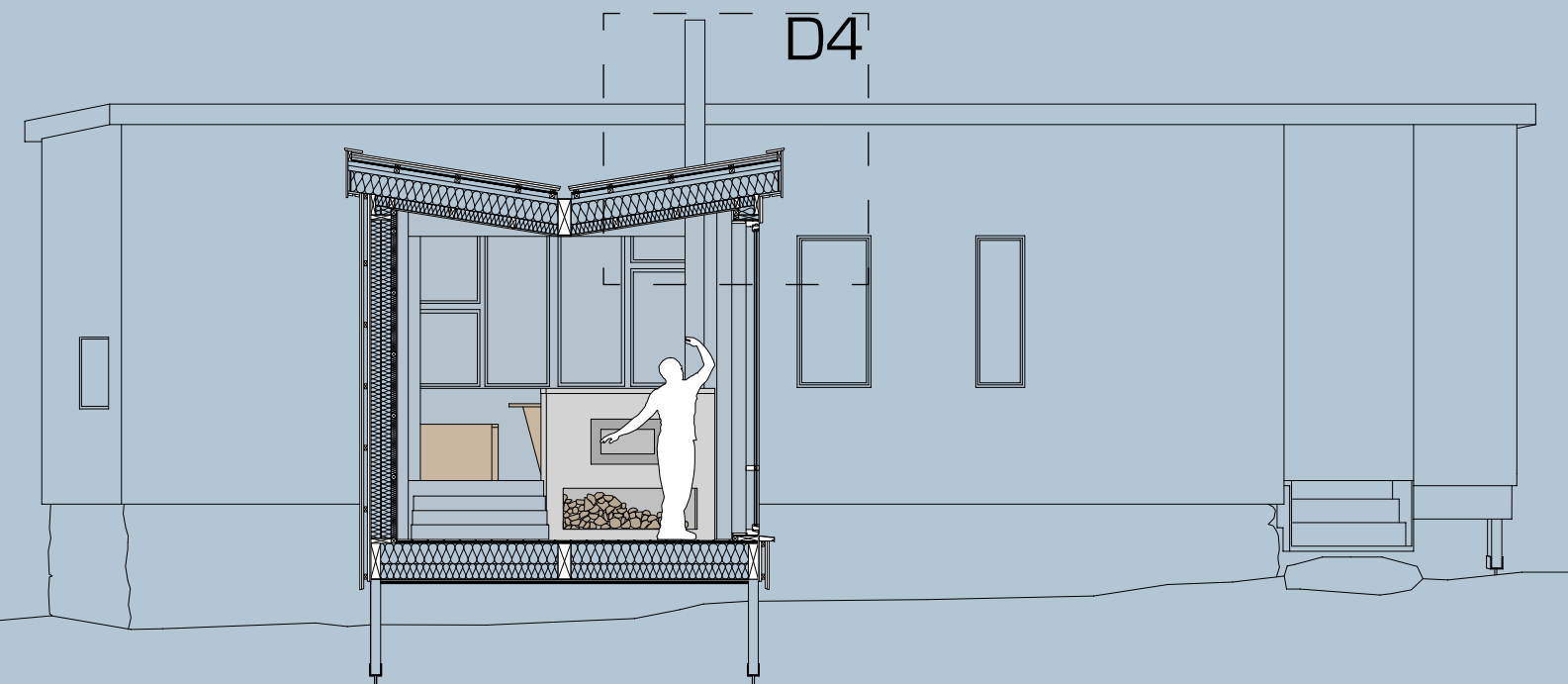

Fjellene mot øst

Snitt

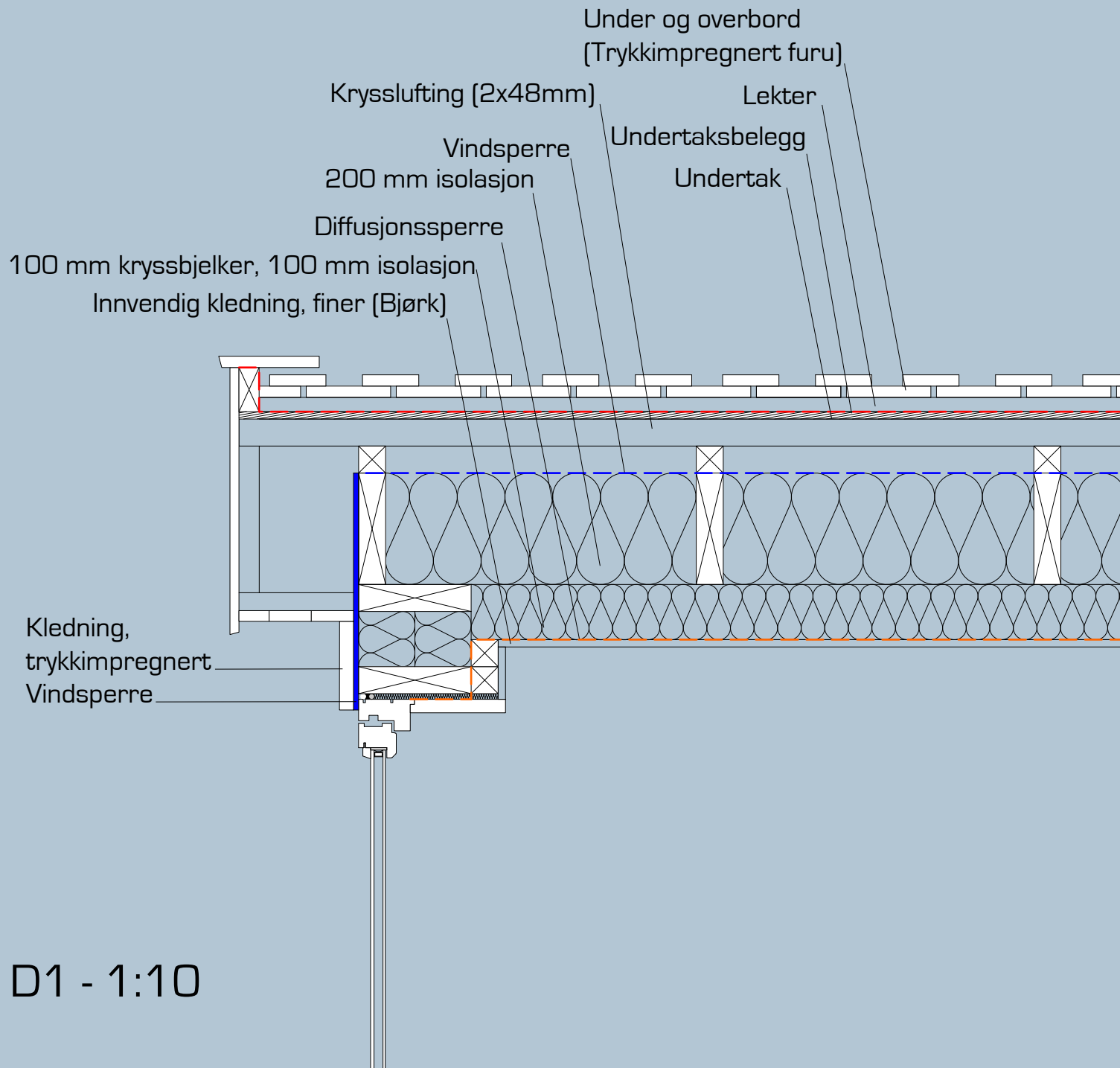

Et skjær gjennom oppholdsrommene i hytten: spisekroken, kjøkkenet og stuen - stuen ligger noen trinn lavere enn resten av hytten, og skaper et stort, luftig rom, hvor mange av vinduene kan åpnes. Mesteparten av hytten står på en ringmur av morenestein, men stuen svever over bakken og bæres av stolper, for å beskytte bygningen mot en eventuel stormflo.

Et skjær igjennom stuen som viser takkonstruksjonen - og hvordan rommet åpner seg i begge retninger. Konstruksjonen er bindingsverk, med limtrebjelker som bærer de lange spennene, og den delen av bygningen som er suspendert over bakken.

Detaljer

D1 - 1:10

Innvendig kledning (finer, bjørk)

Isolasjon, 48 mm

Diffusjonssperre

Isolasjon, 200 mm

Vindsperre

Sløyfer, 23x48 mm

Lekter, 36x48 mm

Spilekledning (furu)

Gulvbord (bjørk)

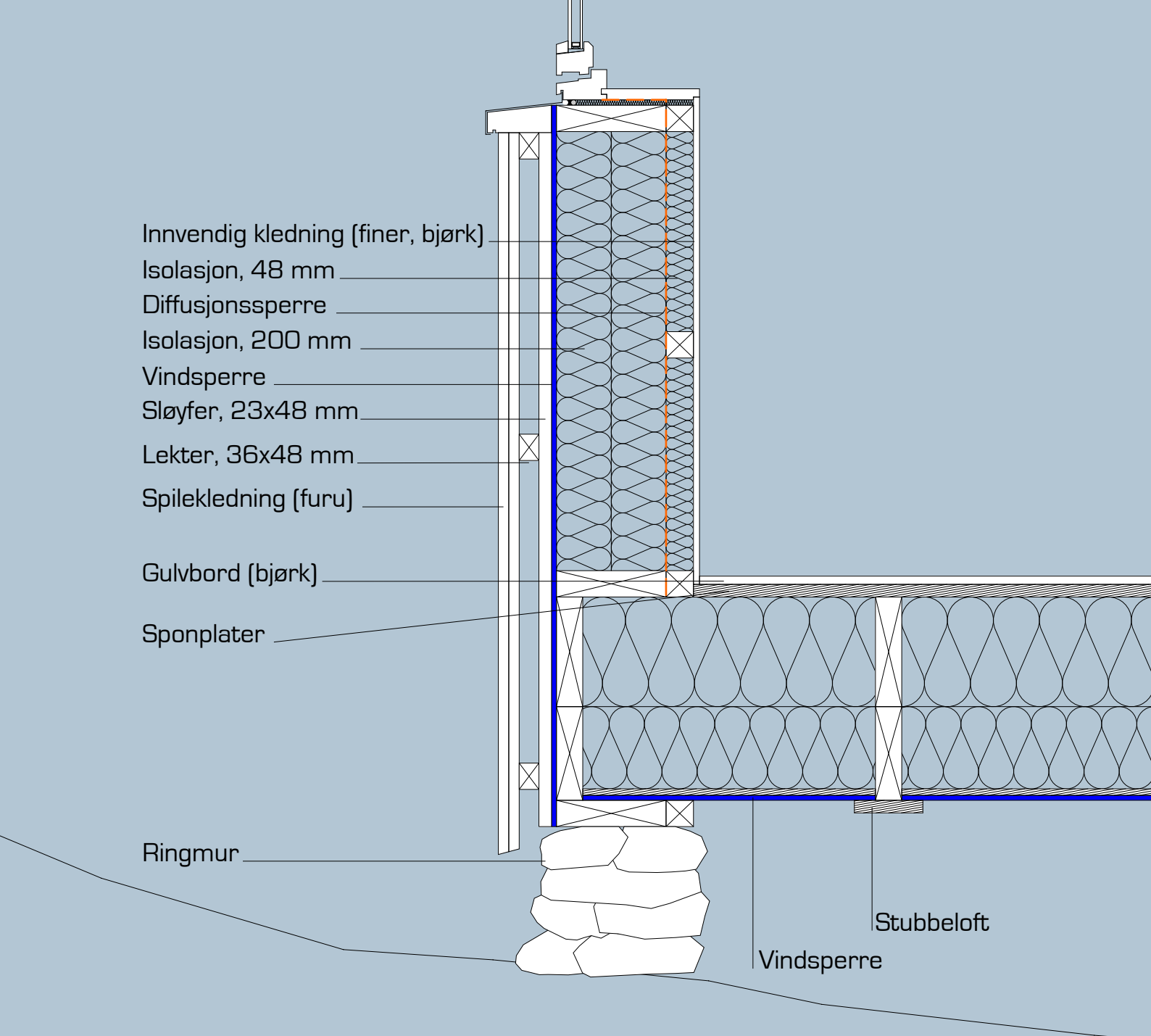
Sponplater

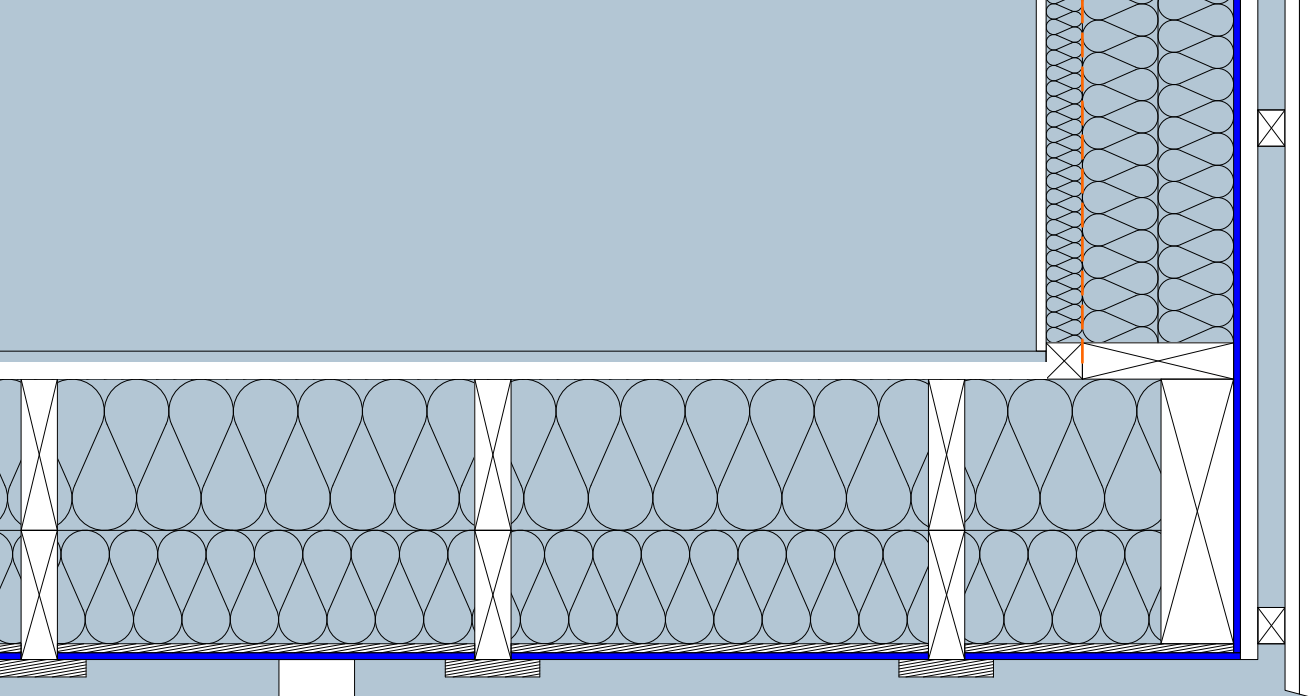
Ringmur

Stubbeloft

Vindsperre

D2 -1:10

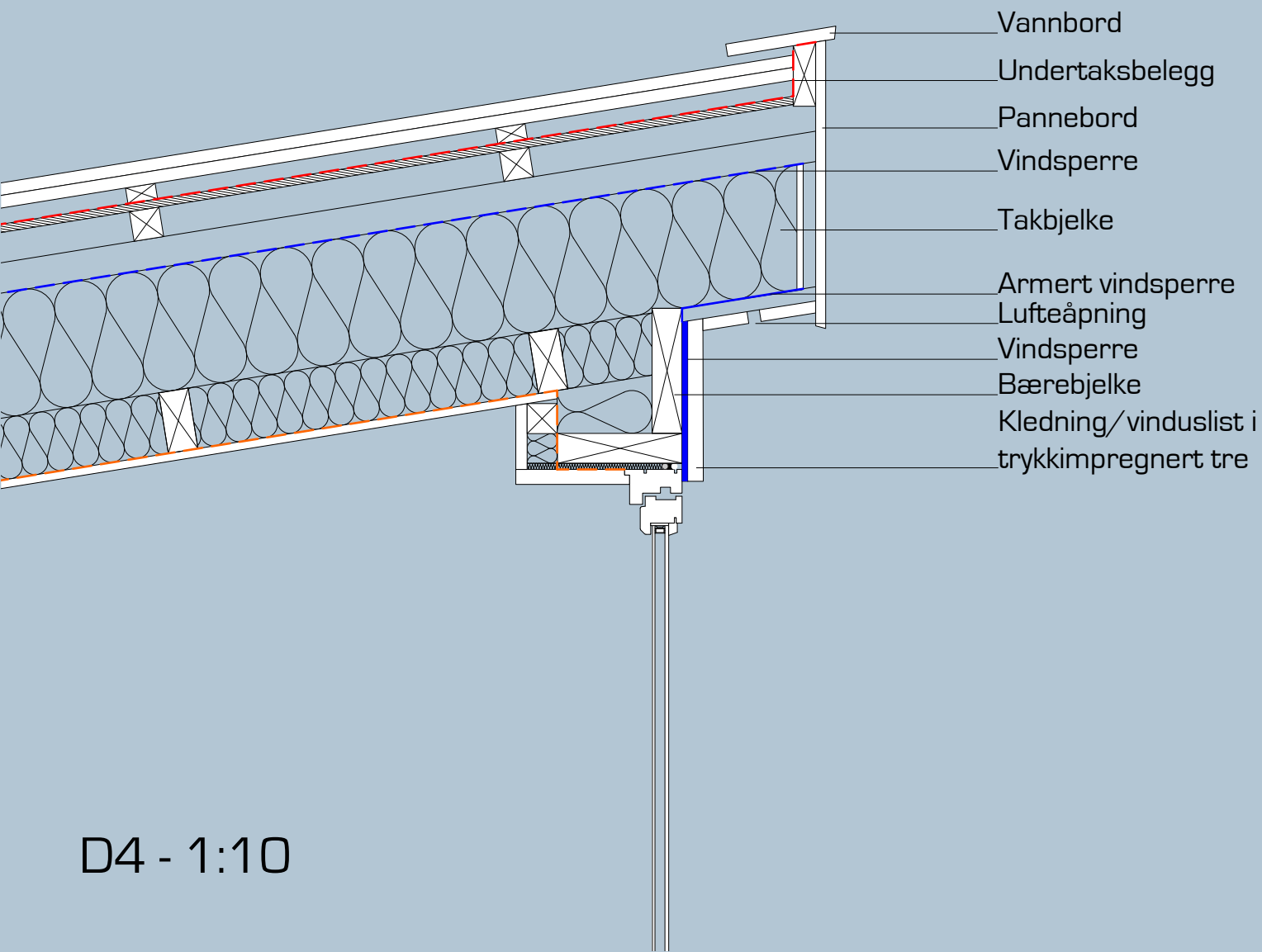
Bærende stolpe

Stolpefot

Betongfeste

D3 - 1:10

D4 - 1:10